

Norsk Kiropraktorforenings innspill til arbeidet med ny pasient- og brukerrettighetslov

Takk for invitasjonen.

Norsk Kiropraktorforening representerer autorisert helsepersonell som i stor grad fungerer som førstelinjekontakt for pasienter med muskel- og skjelettplager. Hver dag møter vi mennesker som trenger rask tilgang til vurdering, diagnostikk og behandling – ofte tidlig i sykdoms- eller skadeforløpet.

Når en ny pasient- og brukerrettighetslov skal utformes, mener vi det er viktig å ta utgangspunkt i de grunnleggende prinsippene som allerede ligger i dagens lovverk:

I dagens pasient- og brukerrettighetslov heter det i § 1–1 om formålet med loven:

«Lovens formål er å bidra til å sikre befolkningen lik tilgang på tjenester av god kvalitet ...»

Vi mener en ny lov må videreføre og konkretisere dette gjennom tre sentrale prinsipper:

1. Likeverdig tilgang til helsetjenester – skal ikke være avhengig av betalingsevne

Lik tilgang er allerede et grunnprinsipp i dagens lovverk, men vi ser i praksis at tilgang til behandling i økende grad påvirkes av pasientens økonomi.

Muskel- og skjelettplager er blant de største årsakene til sykefravær og redusert funksjon i befolkningen. Samtidig er det ofte økonomiske forhold – og ikke medisinske behov – som avgjør om pasienten oppsøker hjelp tidlig.

Resultatet er at personer med god betalingsevne får rask hjelp, mens andre venter eller lar være å søke behandling.

En ny pasient- og brukerrettighetslov bør tydeliggjøre at retten til nødvendig helsehjelp må ikke være avhengig av pasientens betalingsevne, geografi eller hvor i tjenesten de kommer inn. Når økonomiske barrierer i praksis avgjør tilgangen til helsehjelp, utfordres prinsippet om likeverdig tilgang.

Hvis vi mener alvor med likeverdighet, må det gjelde hele pasientforløpet – også i møte med våre store folkehelseutfordringene, der muskelskjeletthelse er en av de mest sentrale.

2. Riktig kompetanse på riktig nivå

En bærekraftig helsetjeneste må bruke kompetansen riktig.

Dagens rettighetslov bygger allerede på at nødvendig helsehjelp skal vurderes ut fra en faglig vurdering av pasientens behov.

Dagens lov regulerer retten til nødvendig helsehjelp (§ 2-1 og § 2-2), men gir i begrenset grad føringer for hvordan pasienter skal få tilgang til den mest relevante kompetansen tidlig i forløpet.

I praksis ser vi fortsatt at mange pasienter må gjennom flere ledd i helsetjenesten før de møter den mest relevante kompetansen. Dette skyldes ikke alltid medisinske vurderinger, men påvirkes ofte av organisatoriske og økonomiske forhold. Særlig innen muskel- og skjelettfeltet ser vi at pasienter ofte henvises videre – enten til spesialisthelsetjenesten eller til kommunale tilbud med lange ventetider – fremfor å få tidlig tilgang til riktig kompetanse i primærtjenesten.

For pasienter med muskel- og skjelettplager betyr dette ofte:

- flere konsultasjoner enn nødvendig
- unødvendige henvisninger
- lengre ventetid
- økt ressursbruk

Mange av disse pasientene kan vurderes, diagnostiseres og håndteres tidlig av helsepersonell med særlig kompetanse på området.

En ny lov bør derfor understøtte at pasienter får tilgang til den kompetansen som er mest relevant for behovet deres – på riktig nivå og til riktig tid.

Det vil gi bedre pasientforløp og bidra til mer bærekraftig ressursbruk.

3. Samhandling må bygges inn i rettighetene

For mange pasienter oppleves møtet med helsetjenesten fortsatt som fragmentert, der ansvaret flyttes mellom ulike tjenester og nivåer uten at sammenhengen alltid er tydelig.

Derfor bør samhandling ikke kun være et organisatorisk mål, men også være en del av pasientens rettigheter.

Dagens lov gir pasienter rett til medvirkning, og tjenestene skal så langt som mulig utformes i samarbeid med pasienten.

For at reell medvirkning skal fungere, må informasjon og samarbeid flyte mellom tjenestene.

Pasienten skal ikke være den som bærer ansvaret for koordinering mellom ulike deler av helsetjenesten.

Dagens lov gir:

- rett til medvirkning (§3-1)
- rett til informasjon (§3-2–3-5)
- enkelte koordineringsbestemmelser i annet regelverk

Men pasienten har ikke en tydelig individuell rett til et sammenhengende forløp. Samhandling er i stor grad formulert som en **plikt for tjenestene**, ikke som en **rett for pasienten**.

En ny pasient- og brukerrettighetslov bør derfor styrke rettigheter knyttet til:

- koordinering
- informasjonsdeling
- sammenhengende pasientforløp
- samarbeid mellom profesjoner og nivåer

God samhandling er ikke først og fremst et spørsmål om struktur – det er et spørsmål om pasientrettigheter.

Avslutning

For Norsk Kiropraktorforening handler dette i bunn og grunn om å videreføre det som allerede er kjernen i dagens lov:

- Likeverdig tilgang
- Helsehjelp basert på behov og kompetanse
- Sammenhengende tjenester med pasienten i sentrum

En ny lov bør ikke bare beskrive hvilke rettigheter pasientene har når de er inne i systemet – den må også bidra til at de møter riktig kompetanse, til riktig tid, på riktig nivå.